

Alle publiek-private onderzoek wordt bestuursmatig bij elkaar gebracht

SUPERCONSORTIUM VOOR PROCESTECHNOLOGIE

Eind oktober heeft het kabinet bij de Topsector Chemie verzocht om innovatiecontracten te ontwikkelen voor de nieuw op te richten Topconsortia voor Kennis en Innovatie. Deze TKI's zijn het gevolg van het nieuwe Innovatiebeleid van de overheid. De Topsector Chemie heeft Tjeerd Jongsma, directeur van Institute for Sustainable Process Technology (ISPT) gevraagd een TKI op te zetten voor procestechnologie. 'Hiermee kunnen we onze internationale positie behouden en uitbouwen.'

Tekst: Gerard van Nifferik

Al het publiek-private onderzoek bestuursmatig bundelen in één superconsortium Procestechnologie, dat is wat we willen', zegt Tjeerd Jongsma. Iedereen is daarbij gebaat: het bedrijfsleven, de overheid en kennisinstellingen. Er ontstaat daardoor een betere afstemming van onderzoek en dat is ontzettend belangrijk.' Medio 2008 kwam de Adviescommissie Rinnooy Kan met een rapport waarin werd geconcludeerd dat de kennisinstellingen in de Nederlandse procesindustrie nog beter zouden kunnen worden ingezet voor het realiseren van zogenoemde doorbraakinnovaties. Deze commissie beoordeelde of ingediende initiatieven voldoen aan de eisen van een Innovatieprogramma en adviseerde de minister van Economische zaken op

dat gebied. Gevolg van dit advies uit 2008 was om de programma's van het DSTI en die van Actionplan Process Intensification (APPI) samen te voegen tot een nieuw instituut om zo Nederland een leidende rol te geven in het ontwikkelen van een duurzame procesindustrie. Zo startte in 2009 het ISPT. Inmiddels zijn er vijftig multinationals, mkb-ers, universiteiten en onderzoeksinstituten als WUR, ECN en TNO aangesloten. De bijdrage van de leden van ISPT wordt gebruikt voor onderzoek, waarbij de overheid als cofinancier optreedt.

Keuze voor clusters

Jongsma: 'Het bijzondere zit hem in de opzet. Een deel van de participatie is in cash; een deel is in uren. Daar krijgen de deelnemers stemrecht voor terug. Dat gaat met een soort ticketsysteem.

Je krijgt als bedrijf voor je inleg een aantal stemtickets. Deelnemers kunnen gezamenlijk stemmen voor meerdere projecten. Deze aanpak is misschien niet gangbaar, maar is zeer effectief. Als je het vergelijkt met een bilaterale samenwerking is het voordeel van deze aanpak dat je een programmering krijgt die op een veel hoger niveau ligt. Dat is het idee. Uiteindelijk zijn we op zoek naar synergie en met onze manier kom je dieper in de onderliggende vraagstelling terecht; met een ruimere scope.' Jongsma noemt als voorbeeld onderzoek naar de energy-efficiency van een destillatieproces. 'Je kunt natuurlijk inzoomen op één onderdeel: een warmtepomp bijvoorbeeld. Wij hebben daarentegen binnen het ISPT een cluster gemaakt dat in de breedte, vanuit verschillende

TJEERD JONGSMA

Tjeerd Jongsma studeerde polymeertechnologie aan de Universiteit van Groningen, waar hij afstudeerde in 1992. Vervolgens bekleedde hij verschillende functies binnen de onderzoeksinstelling ATO-DLO en was onderzoeksdirecteur bij Friesland Campina. Hij was actief betrokken bij het opzetten van het Dutch Separation Technology Institute (DSTI).

gezichtshoeken, kijkt naar het totale energiegebruik van het proces; variërend van akoestische warmtepompen tot spinningdisktechnieken. Zo kom je het best tegemoet aan de gezamenlijke doelstelling ten aanzien van zo'n proces: namelijk het energieverbruik verlagen en de energy-efficiency vergroten.'

Community

De mensen, de juiste specialisten bij elkaar, de kruisbestuiving, daar gaat het om volgens Jongsma. 'Daarom is ISPT ook succesvol. Het is een trust based platform. Je ziet dat een grote groep experts actief en in open communicatie samenwerkt. Er is een echte community ontstaan, en dat is belangrijk. We kunnen elkaars kennis gebruiken en leren daardoor ontzettend veel van elkaar. Je ziet dat ook aan hoe er met de gegeneerde kennis wordt omgegaan. De ontwikkelde kennis komt in de eerste plaats terecht bij de partners die aan het betreffende onderzoek hebben meegewerkt; maar anderen profiteren daar ook van. Patenten vallen in eerste instantie aan het instituut. Vervolgens kunnen de deelnemende bedrijven de kennis in licentie overnemen; ook al om te voorkomen dat er kennis wordt ontwikkeld die op de plank blijft liggen. Hoe de motor aan de gang blijft? De truc is om als instituut de juiste mensen op de juiste plek bij elkaar te krijgen. En dat lukt. Het aantal partners groeit en de bestaande partners geven aan dat ze graag door willen gaan.'

Innovatiecontracten

Eind oktober werd Jongsma uitgenodigd door de Topsector Chemie om

een Topconsortium Kennis en Innovatie (TKI) op te zetten voor Procestechologie. Procestechologie is naast Biobased Economy en Materiaaltechnologie een van de drie TKI's waar de Topsector Chemie zich op richt. Een Topconsortium voor Innovatie en Kennis is kort gezegd bedoeld om het innovatiebeleid binnen de betreffende sector voor de komende jaren uit te stippelen, en wel van fundamenteel onderzoek tot en met valorisatie. De samenwerking in deze consortia wordt bekrachtigd in een zogenoemd innovatiecontract. De consortia werken de actieagenda's uit in concrete actiepunten en innovatiecontracten. De innovatiecontracten zijn bedoeld om inhoudelijke en financiële afspraken tussen bedrijven, wetenschappers en de overheid vast te leggen. Jongsma: 'We gaan breed de procestechologie inventariseren, bundelen; alle onderzoeksprojecten en andere initiatieven tot aan valorisatie aan toe. We werken samen met partijen als de Onderzoeksschool Procestechologie (OSPT), het Nederlands Kennisnetwerk Scheidingstechnologie (NL GUTS), het Netwerk Procesintensificatie (PIN NL), maar ook onderzoeksinstituten en universiteiten en valorisatieplatforms als Plant One.' Ook de onlangs voorgenomen integratie van ISPT en OSPT past daar uitstekend in.

Consortium

Jongsma: 'We willen alle publiek-private onderzoek bestuursmatig bij elkaar te brengen in een groot superconsortium. In dat verband willen we ook een Academical Advisory Board in het leven roepen, waarmee je veel beter richting kan geven aan onder-

zoek aan universiteiten. Alles wordt nu nog per universiteit gedaan, maar straks worden al die verschillende onderdelen geïncorporeerd in één organisatie. Dat gaat natuurlijk niet in een keer. Het wordt een stapsgewijs proces, waarbij bestaande afspraken en regelingen worden afgebouwd. Je zult de oude identiteiten nog wel enige tijd kunnen waarnemen. We moeten uiteindelijk naar een organisatorische structuur waar al die onderdelen inpassen: sommige zijn instituten of stichtingen, andere weer een bv. En dan is er natuurlijk ook nog overlap met de Biobased Economy TKI. Bio-raffinage, hier een essentieel onderdeel van, is procestechologie. Het ISPT is daarom gevraagd voor de Biobased Economy TKI de paragraaf bio-raffinage in te vullen.'

De herstructurering zal nog tot zeker medio volgend jaar duren. 'Het eerste kwartaal van 2012 hopen we commitment van de overheid te hebben voor onze plannen. De richting van het programma moet dan al duidelijk zijn; het doel geformuleerd en duidelijkheid over wie welke rol gaat spelen.' 'Waarom die bundeling belangrijk is? Kijk, we hebben in Nederland een heel sterke chemie, petrochemie en agrotechnologie. We zijn gewoon een heel sterk procestechologieland. Maar we werken veel te versplinterd. Hiermee kunnen we ervoor zorgen dat we onze internationale positie behouden en verder uitbouwen. Dit is de kans.' ■